

Landstingsstyrelsen

Motion 2003:38 om att avbolagisera AB Storstockholms Lokaltrafik

ÄRENDET

Yttrande över motion om att avbolagisera AB Storstockholms Lokaltrafik.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att uppdra åt landstingsstyrelsen att göra en förstudie avseende avbolagisering av SL.

BAKGRUND

I en motion av Birgitta Rydberg, Maria Wallhager och Andres Käärik, samtliga (fp), föreslås landstingsfullmäktige besluta att avbolagisera AB Storstockholms Lokaltrafik samt inrätta en nämnd för kollektivtrafiken.

SL har, enligt motionärerna, i princip samma arbetsuppgifter som Beställarkontor Vård och Färdtjänstnämnden varför det inte finns någon anledning att SL skall vara ett aktiebolag. SL svarar idag för planering, övergripande frågor och upphandling medan trafiken drivs av olika entreprenörer.

FÖRVALTNINGENS FÖRSLAG

SL-koncernen har genomgått stora förändringar jämfört med hur läget såg ut för ett tiotal år sedan. Från att ha drivit merparten av trafiken i egen regi är SL nu en beställarorganisation som upphandlar trafikoperatörer. Denna förändring av koncernens verksamhetsinriktning har bl a lett till omdaningar av organisationen samt till att antalet anställda minskat högst väsentligt.

Bilaga

Motion 2003:38

Koncernen består f n av moderbolaget AB Storstockholms Lokaltrafik samt fem rörelsedrivande dotterbolag. Moderbolaget beslutar om trafikens omfattning, kvalitet och utveckling samt upphandlar trafik. De fem dotterbolagen är SL Infrateknik AB (ansvarar för trafikens infrastruktur, dess skötsel samt ny- och reinvesteringar), AB SL Finans, Svensk Banproduktion AB (banunderhåll), SL HR Service AB (hiss- och rulltrappsservice) samt SL Kundtjänst AB. Moderbolaget äger 100 % av dotterbolagen förutom Svensk Banproduktion AB (ägarandel 40 %) samt SL Kundtjänst AB (ägarandel 51 %). Dessutom finns fem intresseföretag i vilka moderbolaget har ägarandelar som varierar mellan 30 och 54 %.

Den renodling av SL som skett till en beställarorganisation, inkl ägande av infrastruktur/anläggningstillgångar, aktualiserar onekligen frågan om aktiebolagsformen är den mest ändamålsenliga. Som en förutsättning, måhända oftast outtalad, för den beställar/utförar-modell som utvecklats inom landstingskoncernen har legat att beställaransvaret skall innehas av enhet som drivs i form av kommunal nämnd/förvaltning. Det har gällt – och gäller fortfarande – såväl sjukvård som tandvård. Någon allvarlig diskussion om att bolagisera dessa beställarenheter har veterligen aldrig förts. Bolagiseringar har däremot varit i hög grad aktuella inom utförardelen. Där är där som fördelar ansetts stå att vinna genom övergång till bolagsform. Fördelar i form av större självständighet, tydligare formella regelverk i form av bl a aktiebolagslagen, snabbare beslutsvägar, ökade möjligheter att via bolagsstyrelserna tillföra extern kompetens etc.

Förvaltningen anser att det finns motiv för att beställarfunktioner i princip bör organiseras i form av kommunal nämnd och förvaltning. Det är i beställarledet som de förtroendevalda har sin tyngdpunkt som företrädare för länets invånare och nämndformen är mer lämplig som ram för detta uppdrag jämfört med aktiebolagsformen. Den kommunallagsreglerade nämndformen är sprungen ur och anpassad till de krav och behov som finns för direkt politikerstyrda verksamheter. Samma kan inte sägas om aktiebolagsformen vars syfte är att tillgodose andra behov.

Ett annat skäl att välja nämnd istället för bolag som driftform för beställaruppgifter är helt enkelt att bolagsformens potentiella fördelar inte kommer till sin rätt. De driftmässiga fördelar av t ex ovan nämnt slag har inte samma tyngd för en beställarenhet som för en produktionsenhet.

Vid bedömning av det nu aktuella förslaget om att avbolagisera SL måste ovanstående principiella ståndpunkt balanseras mot konsekvenserna av en avbolagisering. Viktigast av allt är att säkra den i allt väsentligt effektiva

verksamhet som SL-koncernen måste anses bedriva. Om en avbolagisering över huvud taget skall övervägas måste det kunna beläggas att det kan ske på sätt och i former som tryggar en fortsatt effektiv verksamhet såväl under själva förändringsfasen som under tiden därefter.

Förvaltningen är således inte beredd att för närvarande ställa sig bakom förslaget att fullmäktige skall besluta avbolagisera SL. Däremot finns anledning att studera frågan närmare genom en smärre förstudie eller utredning. Syftet med denna skulle då bl a vara att dels göra en probleminventering, dels översiktligt skissera hur problemen skall kunna hanteras. Studien skulle också kunna innehålla principiella överväganden om en ny organisation där inte endast SL utan även WÅAB, färdtjänstnämnden samt regionplane- och trafiknämnden inkluderas. Däremot bör det inte ligga i ett sådant uppdrag att lägga ett direkt förslag i avbolagiseringsfrågan.

Sören Olofsson